

Grensoverschrijdend gedrag in de sport

**17 jaar professionele bekommernis
Nood aan een globaal integriteitsbeleid**

Prof. Dr. Em. Yves Vanden Auweele
Sportpsycholoog
KULeuven

Langzaam groeiende aandacht voor ethiek en grensoverschrijdend gedrag in de sport in Vlaanderen

- **2000-2004:** klinische praktijk; Panathlon verklaring over ethiek in de jeugdsport, opzetten van onderzoek GGS
- **2004-2010:** onderzoeksresultaten opgepikt door kranten, evenals verslagen van processen (Atletiek, turnen).
- Minister van Sport (Anciaux) integreert ethisch naast medisch verantwoord sporten in decreet.
- Oprichting ICES (2009).
- **2010 Doorbraak bij publieke opinie** nav revelaties seksueel misbruik in de Kerk (Vangheluwe)

Langzaam groeiende aandacht voor ethiek en grensoverschrijdend gedrag in de sport in Vlaanderen

- **2010-2014:** Parlementaire commissie. Colloquia BOIC, VSF, Vlaamse Sportraad, commissievergaderingen Vlaams Parlement. Verplichting richtsnoeren. **Onderzoeksopdracht** aan ICES en 3 Vlaamse universiteiten (2012-2014).
- **2014-2017: Hoe ver staan we na 17 jaar?**
- **ICES werkt beleidsvoorstellen uit** op basis resultaten onderzoeksopdracht & organiseert vormingssessies
- in de sport **meldingen** door iconische slachtoffers (Judo);
- **publieke opinie** verder opgeschrikt door meldingen in film en theaterwereld/media-actie #Metoo

vaststellingen

- **Verhalen en onthullingen** van iconische slachtoffers en daders brachten meer teweeg dan onderzoek
- We hebben lang moeten wachten tot de **eerste iconische onthullingen in de Vlaamse sport (Judo)** die eigenaardig genoeg niet geleid hebben tot onthullingen in andere sporttakken
- **Hoofdbesturen in de Vlaamse sport** (VSF, BLOSO, minister sport, Vlaamse Sportraad) hebben redelijk vlug het probleem opgepikt en via adviezen, onderzoeksopdrachten en decreten gereageerd.

Vaststellingen

- Moeilijke doorstroming van maatregelen tot op de concrete werking van de clubs:
implementatie deficit
- BOIC heeft zich behoudens de organisatie van een colloquium in 2011 niet in het debat gemengd
- Niet sportjournalisten doch human interest journalisten verslaan dit thema: tekenend voor de sport die staat op haar autonomie en in een eigen bubbel leeft?

Replicatie prevalentie onderzoek KULeuven 2004-2005-2012.

Bekommernissen en Uitdagingen

1712: hoe **grote kloof** tussen tijdstip van melden en het tijdstip van de feiten dichten?

Ontgroening en dopen in de sport een probleem? (cfr Geert Noels in Van Gils)

Lauwe respons op het vormingsaanbod van ICES ?

Nood aan correcte en stapsgewijze procedures om zowel slachtoffers als daders te beschermen tegen schandpaal praktijken

Enkele suggesties

Replicatieonderzoek

Replicatie op korte termijn zegt iets over de betrouwbaarheid van de meting

Replicatie op langere termijn zegt iets over veranderende meningen en ervaringen tgv een gewijzigd klimaat.

Zou de verhoogde media-aandacht en de verontwaardigde publieke opinie in de nasleep geval Vangheluwe (2010-2012) reeds invloed hebben gehad?

- **perceptie**

- Door de verhoogde media-aandacht en de verontwaardigde publieke opinie in de nasleep geval Vangheluwe (2010) zijn de **meisjes ietwat alerter geworden** voor ongewenste intimiteiten

- **Ervaring**

- In 2012 zien we een **lichte daling in ervaring** van de coachgedragingen binnen diezelfde categorie. Coaches zijn voorzichtiger geworden.

- **Een nieuwe replicatie in 2018?**

1712: décalage melding feitelijk misbruik; Anoniem onderzoek bij jongeren reveleert recent misbruik

- De vloed aan meldingen doch niet door jongeren!
- Er is een verlaging van de drempel door meldingen van (oudere) iconische slachtoffers en ontluisterende bekentenissen iconische daders en de daarmee samengaannde verontwaardiging van de publieke opinie (sociale media om jongeren te bereiken?)
- Melden verondersteld 3 mentale stappen gemakkelijker te nemen als volwassene dan als kind of puber:
- Beseffen dat je misbruikt wordt (vlaggensysteem jongeren versie?)
- Er vertrouwen in hebben dat de (vertrouwenspersoon) of instantie (meldpunt) aan wie je meldt je gelooft (gevormde API's op alle niveau's: sportpsychologen, sportartsen?)
- De moed hebben te melden niettegenstaande de onvoorzienbare gevolgen voor jezelf, je ouders en de persoon die je aanklaagt of iets verwijt (omschrijving taak API's op de diverse niveau's?)

Stapsgewijze procedures om
zowel slachtoffers als daders te
beschermen tegen
schandpaalpraktijken via de
sociale media (Hoe in Nederland?)

Ontgroeningsrituelen in de sport: een probleem (Cfr Geert Noels, studentendopen?)

- Er is bij ons in de sport bij mijn weten **geen onderzoek** ondernomen om de aard, de gradatie en de omvang van ontgroeningen na te gaan. In de USA en de UK een groot probleem.
- Ik heb weet van **enkele ernstige klachten**

Redenen voor de lauwe respons op het vormings aanbod van ICES

- Het feit dat het sportlandschap complex is met veel **parallele hiërarchische structuren** (o.a. sportfederaties, sportdiensten, georganiseerd, ongeorganiseerd) met verschillende verantwoordelijkheden en mogelijkheden. **Coördinatie is moeilijk. Wie neemt hier de leiding?**
- **Opvoeding, ethiek en sociale return zijn geen prioritaire bekommernissen en doelstellingen in de sport.** Het organiseren van trainingen en competities, het financieel rondkomen zijn urgenter.
- Cfr Sofie Cools: **Sport overrompeld door teveel verwachtingen.** Ondoenbaar voor elk van die thema's iets uit te werken.

Redenen voor de lauwe respons op het vormingsaanbod van ICES

- Het levensnoodzakelijk **werken met vrijwilligers** die niet bereid zijn bijkomende verplichtingen op zich te nemen (**opvoedkundig deficit: cfr incident 'lul' van de week**)
- **Trainers** die zich niets te verwijten hebben **voelen zich niet aangesproken zelfs beledigd** door de focus op GGS
- Het **probleem** in eigen club of organisatie **wordt nog altijd geminimaliseerd**. GGS wellicht in andere maatschappijsectoren, andere sporttakken en clubs doch niet bij ons

Suggesties

- Een en ander krijgt men om diverse redenen moeilijk gerealiseerd tot op clubniveau en moet **afdwingbaar** worden gemaakt: doch niet overladen met verplichtingen, vrijheidsgraden voorzien.
- De ethische vormingscomponent zou structureel verankerd moeten worden in de trainersschool, in de opleiding en bijscholing van Bachelors en Masters aan de univ's, **doch hoe moeilijk het ook is ook in een minimale vorming van vrijwilligers.**
- Een betere coördinatie van alle parallelle relevante sectoren in het sportlandschap ook **van het BOIC die thans te afwezig is. Wie neemt hier de leiding?**

Suggesties

- De introductie van een globale integriteitsaanpak die uitstijgt boven ad hoc maatregelen voor elk specifiek probleem (agressie, bedrog, corruptie, mensenhandel, matchfixing) zou aanvaardbaarder zijn: een blauwdruk integriteitsmanagement is er trouwens reeds cfr Prof. J. Maesschalck openbare besturen.
- Zoals de eindtermen de basisverwachtingen van de maatschappij weerspiegelen tav de school zouden expliciete basisdoelstellingen van de sport ook de verwachtingen van de maatschappij tav de sport moeten inhouden. Wat doet sport voor de samenleving? Ook hier reeds een basistekst voorhanden cfr IOS rapport 2005

BESLUIT

- publieke opinie is door de accumulatie van schandalen zeer gevoelig geworden en verlangt maatregelen.
- Dit verwezenlijken zal een serieuze omschakeling betekenen van de werking en het management van de clubs.
- Het momentum is er nu; we mogen dit niet laten voorbijgaan.

Perceptie meisjes per categorie/zone (X gemiddelde score over de ernst en toelaatbaarheid).

Zones	Perceptie meisjes		
	2004 (1)	2005 (2)	2012 (3)
	N=109	N=89	N=102
	X	X	X
Seksuele voorstellen en acties	4.74	4.76	4.77
Ongewenste intimiteiten	3.85	3.91	4.12
Grijze zone	3.05	3.11	3.18
Toelaatbare gedragingen	1.54	1.56	1.78

Ervaringen meisjes per categorie/zone (# (%))

Zones	Ervaring meisjes			
	2004	2005	2012	
	N=109	N=89	N=102	
	# (%)	# (%)	# (%)	
Seksuele voorstellen en acties	8 7%	7 8%	3 3%	
Ongewenste intimiteiten	48 44%	39 43%	33 32%	
Grijze zone	92 84%	71 79%	74 74%	
Toelaatbare	101	86	95	